

ضرورت ارتقاء بهره‌وری در شرکت ملی نفت ایران

وجه بارز وجود انسان اینست که فعالیت‌های ارادی را با نمونه‌گیری، طراحی و ابداع الگوهای برای حصول اهداف مشخصی انجام می‌دهد. این اهداف به منظور دستیابی به مطلوبیت‌هایی است که نیازهای مادی و معنوی او را برآورده می‌سازد و زندگی بهتر و متعالی‌تری برای او فراهم می‌کند. "بهره‌وری" هم یک مفهوم است و هم معیار ارزیابی عملکرد نظام‌ها با نسبتی از مطلوبیت‌های حاصل یا ستانده‌ها در برابر آنچه که برای به‌دست آوردن آن صرف می‌شود. این مفهوم در قرن حاضر برای ارزیابی عوامل تولید (کار، سرمایه، مواد و انرژی) در اقتصاد به کار گرفته شده و در دهه‌های اخیر در کشورهای مختلف، حرکت برای ارتقاء این مفهوم با جنبش بهره‌وری مطرح گردیده و فعالیت‌های گسترده‌ای به وسیله سازمان‌های بهره‌وری ملی و منطقه‌ای انجام شده است. بهره‌وری یک نگرش، شیوه، منش فکری و دیدگاه است که سعی می‌کند به طور پیوسته و مستمر آنچه را که بوده و هست بهبود بخشد. متخصصان بر این عقیده‌اند که بهره‌وری پدیده‌ای چند بعدی بوده و به معنای استفاده مؤثر و مفید از تمام منابع از جمله نیروی انسانی، سرمایه، مواد مصرفی، انرژی، زمان، اطلاعات و غیره می‌باشد. ضمن اینکه باید توجه داشت که بهره‌وری تنها بر کمیت متمرکز نبوده و مقوله کیفیت را نیز حائز اهمیت می‌داند. از آنجا که برای ارتقاء کیفیت، باید وجوه اجتماعی، روانی و اقتصادی متعددی مورد توجه قرار گیرد، مسائلی مثل کیفیت محیط کار، رضایت شغلی و غیره نیز در این حیطه مهم تلقی می‌شوند.

امروزه اهمیت و ارزش بهره‌وری به حدی است که این مفهوم را به‌عنوان یک فرهنگ، با ارزش‌ها و بینش‌های خاص خود جلوه‌گر ساخته است. در حال حاضر بسیاری از کشورها سرمایه‌گذاری‌های زیادی جهت بهبود و ارتقاء بهره‌وری در سطح ملی، بخشی، منطقه‌ای و حتی واحدهای کوچک انجام داده‌اند. در اکثر این

کشورها، سازمان یا مراکز ملی بهره‌وری وجود دارد که مسئولیت تحقیق و توسعه بهره‌وری، مشاوره و به‌طور خلاصه ترویج فرهنگ بهره‌وری بین تمامی اقشار جامعه را بر عهده دارد. در حال حاضر فعالیت‌های سازمان‌یافته و سیستماتیک برای ارتقاء بهره‌وری از طریق استقرار نظام مدیریت بهره‌وری آغاز شده است. در واقع مدیریت بهره‌وری یک فرآیند مداوم و مستمر است که شامل چهار مرحله اندازه‌گیری، ارزیابی یا تحلیل، برنامه‌ریزی و بهبود می‌باشد.

در ادبیات بهره‌وری، عوامل مؤثر بر بهره‌وری یک سازمان از دیدگاه‌های مختلف تعریف و دسته‌بندی شده است. برخی از صاحب‌نظران با نگاه درون‌سازمانی و برون‌سازمانی به تعیین عوامل مؤثر بر بهره‌وری پرداخته‌اند. عوامل برون‌سازمانی تحت اختیار افراد و مدیران درون سازمان نیستند ولی عوامل درونی در حیطه اختیارات افراد و مدیران سازمان قرار داشته و با تعمق و مدیریت صحیح می‌توانند از بهره‌وری کافی برخوردار باشند.

پایین‌بودن سطح بهره‌وری در بخش‌های مختلف یکی از مشکلات مهم پیش‌روی کشور است. با عنایت به این موضوع، در برنامه‌های توسعه بر افزایش بهره‌وری به‌عنوان یکی از عوامل مهم در ایجاد رشد اقتصادی تأکید گردیده است. به گونه‌ای که در برنامه چهارم و پنجم توسعه تأکید شده که یک سوم از رشد اقتصادی مورد نظر این برنامه‌ها منوط به افزایش بهره‌وری است. با توجه به اهمیت بهره‌وری و تکلیفی که برنامه چهارم و پنجم توسعه در این زمینه تعیین کرده و با عنایت به اهمیت صنعت نفت ایران در تحقق رشد اقتصادی کشور، لزوم پیاده‌سازی کامل مدیریت بهره‌وری در شرکت نفت از جمله ضرورت‌های غیرقابل انکار خواهد بود.

در همین راستا در گام نخست، برآورد بهره‌وری و تخمین عوامل مختلف مؤثر بر آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. هم‌چنین اقدامات

مهم و قابل توجهی وجود دارند که با در اولویت قرار دادن آنها می‌توان سطح بهره‌وری موجود را به میزان قابل توجهی افزایش داد. برخی از این اقدامات عبارتند از: استفاده و به‌کارگیری مؤثرتر فن‌آوری اطلاعات، جلوگیری از سوزانده شدن گازهای همراه، بهبود شیوه‌های مدیریت و روش‌های انجام کار، تحول در مدیریت منابع انسانی، افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت و گاز، کاهش انرژی مصرفی واحدهای عملیاتی، کاهش زمان و هزینه انجام پروژه‌ها، بهبود کیفیت اجرای پروژه‌ها و ...

نکته مهم اینکه برای این منظور بسترهای قانونی مناسبی نظیر قانون اصلاح الگوی مصرف، قانون هدف‌مندی یارانه‌ها و سیاست‌های اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی موجود است که در همین خصوص می‌توان از توان‌مندی‌های بخش خصوصی نیز استفاده مناسبی کرد. در حقیقت بخش خصوصی داخلی در بسیاری از زمینه‌ها پیشرفت قابل توجهی داشته که می‌توان با هدایت و نظارت صحیح، از توان‌مندی‌های این بخش نیز برای ارتقاء بهره‌وری در صنعت نفت استفاده کرد.

خوشبختانه در راستای افزایش بهره‌وری در شرکت ملی نفت ایران اقدامات بسیار مناسبی در حال انجام است. به‌عنوان نمونه جهت جمع‌آوری گازهای همراه، تعداد ۲۲ پروژه در مناطق عملیاتی دریا و خشکی تعریف شده که در حال حاضر از پیشرفت مناسبی برخوردار بوده و امید است تا پایان برنامه پنجم توسعه، ۹۰ درصد گازهای همراه نفت در سطح کشور جمع‌آوری شود. هم‌چنین طرح‌های احداث واحدهای گاز و گازمابع (NGL) در دستور کار است که از آن طریق گاز و مایعات همراه نفت در مراحل مختلف از نفت خام جدا شده و گاز سبک جهت تزریق به میادین نفتی و مایعات همراه نیز به عنوان خوارک واحدهای پتروشیمی اختصاص خواهد یافت.